

Studiecentrum voor Onderneming en Beurs (SCOB)

Universiteit Antwerpen (www.scob.be)

JAARVERSLAG over het jaar 2011

Inhoud

Voorwoord	1
Belangrijkste gebeurtenissen van het jaar 2011	2
Doelstellingen van het SCOB	2
Oprichting en organisatiestructuur	3
1.Oprichting	3
2.Organisatiestructuur	3
2.1.Bestuurscollege SCOB (bestuur).....	3
2.2. Bestuurscollege SCOB (leden)	3
2.3. Research Fellows	3
Werking over het jaar 2011	3
1. Collectievorming	4
2. Databank	4
3. Wetenschappelijk onderzoek	5
3.1. Publicaties	5
3.2. Presentaties op congressen, seminaries en studiedagen	6
3.3. Deelname aan internationale onderzoeksgroepen.....	6
3.4. Organisatie congressen en workshops.....	7
3.5. Doctoraten	7
3.6. Uitgevoerde en uit te voeren projecten: een overzicht	7
4. Dienstverlening	9
Financiering	9
Perspectieven.....	9
Het Centrum voor Bedrijfsgechiedenis.....	10
Praktische informatie i.v.m. het SCOB	10
Giften en legaten.....	10

Voorwoord

Hierbij bieden we u het elfde jaarverslag aan van het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* (SCOB), dat in de loop van 1999 werd opgericht aan de Universiteit Antwerpen. We zullen in dit jaarverslag een aantal kerngegevens van de vorige jaarverslagen bondig hernemen. De volledige tekst van de vorige jaarverslagen vindt u op de website van het SCOB (www.scob.be).

Het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* is gegroeid vanuit de toekenning van een vierjarig GOA-BOF project door de Onderzoeksraad van de Universiteit Antwerpen in 1998. Na afloop werd uitgekeken naar de financiering via andere projecten. In België is financiering van *fundamenteel wetenschappelijk onderzoek* immers vrijwel uitsluitend mogelijk via sponsoring en/of (in de tijd beperkte) projecten.

Belangrijkste gebeurtenissen van het jaar 2011

In de loop van het jaar werden een aantal publicaties gerealiseerd, waaronder één boek en een aantal tijdschriftartikels. Verder werden in de loop van dit jaar twee doctoraten die van SCOB data gebruik maken met succes verdedigd.

In de loop van 2011 werd een project uitgevoerd, gefinancierd door de Nationale Bank van België, en met als doelstelling een lange termijnindex van alle Belgische overheidsobligaties op te stellen (sinds 1832). Daarnaast werd gebruik gemaakt van de financiering toegekend in het kader van een “Klein Project” (geldend van de UA) bedoeld om een index van bedrijfsobligaties op te stellen.

Tenslotte werd het SCOB ook gevraagd om hulp te bieden bij de uitbouw van een gelijkaardige databank voor de Universiteit van Parijs. Dit in het kader van onze inspanningen om het SCOB onderzoek op een Europees niveau te tillen (zie verder).

Doelstellingen van het SCOB

Het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* vervult verschillende opdrachten teneinde haar doelstelling waar te maken.

Een eerste opdracht is het verzamelen van bestaande archieven en documentatie m.b.t. het Beurswezen en het inventariseren van het betrokken materiaal. Tegelijk wordt een inventaris aangelegd van elders aanwezige documenten. Op deze wijze wordt alle informatie m.b.t. het beurswezen en de beursgenoteerde bedrijven gecentraliseerd en gelokaliseerd. Dit laat toe om aan het publiek en de wetenschappelijke wereld een unieke en gespecialiseerde bibliotheek aan te bieden.

Een tweede opdracht is het transformeren van een aantal gegevens in computer leesbare vorm. Dit geldt in het bijzonder voor de beurskoersen en de dividenden maar eveneens voor de gegevens uit de jaarrekeningen van bedrijven, die als gevolg van de wet van 1873 op de naamloze vennootschappen als bijlage bij het Staatsblad werden gepubliceerd. Hier laat de impact van de ontwikkelingen in de moderne technologie zich ten volle voelen. Immers het is pas door de ontwikkeling inzake informatica (databanken e.a.) dat het mogelijk wordt om de gegevens op papierdrager daadwerkelijk ook hanteerbaar te maken.

Een derde opdracht is het wetenschappelijk onderzoek van de financieel-economische data, het historisch materiaal en de ontwikkeling van informaticasystemen op basis van deze originele dataset.

Oprichting en organisatiestructuur

1.Oprichting

Het Studiecentrum werd officieel opgericht met de toestemming van de Raad van de Universiteit Antwerpen op zijn zitting van 8 juli 1999. Op dat moment waren er in Antwerpen drie universitaire instellingen (UFSIA, RUCA en UIA) die echter vanaf 1/10/2003 ophielden te bestaan en opgingen in de *Universiteit Antwerpen*. Het Studiecentrum organiseert jaarlijks een algemene ledenvergadering en wordt bestuurd door een bestuurscollege, gekozen door deze algemene ledenvergadering.

2.Organisatiestructuur

2.1.Bestuurscollege SCOB (bestuur)

Voorzitter: Prof. dr. Jan Annaert (TEW-faculteit Universiteit Antwerpen)

Ondervoorzitter: Prof. dr. Helma Houtman-De Smedt (Geschiedenis Universiteit Antwerpen)

Secretaris: Prof. dr. Jan Paredaens (Wiskunde-Informatica Universiteit Antwerpen)

Ere-voorzitter: Prof. Dr. Ludo Cuyvers (TEW-faculteit Universiteit Antwerpen)

2.2. Bestuurscollege SCOB (leden)

Prof. dr. Marc De Ceuster (TEW-faculteit Universiteit Antwerpen)

Prof. dr. Marc Deloof (TEW-faculteit Universiteit Antwerpen)

2.3. Research Fellows

Mihaela-Livia Ghita (Faculteit TEW, Universiteit Antwerpen)

Vermoesen Veronique (Faculteit TEW, Universiteit Antwerpen)

Lord Mensah (Faculteit TEW, Universiteit Antwerpen)

Philippe Van Bets (Faculteit TEW, Universiteit Antwerpen)

Werking over het jaar 2011

In het afgelopen jaar werd op elk van de drie vermelde terreinen verder gewerkt.

1. Collectievorming

Wat betreft het aanvullen van de collectie beschikt het Studiecentrum momenteel over een viertal lokalen op de Middelheimcampus. Hier zijn in de afgelopen jaren heel wat oorspronkelijke documenten, koerslijsten en archieven ondergebracht, waaronder deze van de Beurs van Antwerpen, Beurs van Brussel, de Beurs van Gent en de Beurs van Luik. Daarnaast werden ook talrijke bedrijfsdossiers van beursgenoteerde bedrijven verzameld (zoals de collectie van de Kredietbank en de historische collectie van de Financieel-Economische Tijd, nu TIJD). Deze collecties zijn voldoende geïnventariseerd om voor de wetenschappelijke wereld ter beschikking te staan.

Ook de overeenkomst met *Euronext Brussels* wordt strikt nageleefd. Hierdoor is het SCOB het exclusieve verzamelpunt voor alle documenten van het beurswezen geworden. Dit in uitvoering van een exclusiviteitsovereenkomst, afgesloten in 2006 tussen *Euronext Brussels* en de *Universiteit Antwerpen*, waardoor alle nog aanwezige archieven op *Euronext Brussels* exclusief overgedragen worden aan het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* (Universiteit Antwerpen).

2. Databank

Wat betreft het ontwikkelen van de databank en het invoeren van de beursgegevens in deze databank werd het werk verdergezet. Al sinds 2006 was de databank volledig afgewerkt wat betreft alle aandelen die ooit op de Beurs van Brussel noteerden en dit op het terrein van de koersen van aandelen (op maandbasis), hoeveelheden aandelen en dividenden.

Het afgelopen jaar werd gewerkt aan een verder optimaliseren van de databank in het bijzonder op het gebied van kapitaaloperaties. Het werk om meerdere duizenden stock splits, reverse splits, bonusaandelen, inschrijvingsrechten en toekenningsrechten systematisch op te sporen en te verwerken, door bedrijf per bedrijf te controleren, wordt uitgevoerd door onze vrijwillige medewerker, Hugo Thielemans, die met een groot doorzettingsvermogen, enthousiasme en vakkennis zich doorheen de waslijst aan bedrijven ploegt waarbij ook zowel kapitaaloperaties als fusies (en “demergers”) één voor één in kaart gebracht worden. Zonder zijn inzet zou het niet mogelijk zijn geweest om tot het huidige resultaat te komen; iets waarvoor het SCOB hem uitermate erkentelijk is.

De databank wordt voortdurend geactualiseerd waarbij alle nieuwe listings en alle delistings op Euronext Brussel worden bijgehouden en in de databank aangebracht. Ook

wordt alle informatie m.b.t. koersen, dividenden, hoeveelheden, kapitaaloperaties verder opgevolgd en verwerkt.

In het afgelopen jaar kon de input van data ietwat bijkomende terreinen aanpakken:

a) De (Belgische) overheidsobligaties werden systematisch aangepakt, ontbrekende data aangevuld en rendementen werden berekend. Dit werk werd in de loop van het jaar afgerond; de gegevens worden momenteel klaargemaakt voor publicatie.

b) De data inzake de (Belgische) bedrijfsobligaties werden systematisch verder ingevoerd. Dit werk zal ook in het komende jaar verder worden uitgevoerd.

3. Wetenschappelijk onderzoek

Tijdens het afgelopen jaar werd heel wat werk besteed aan het optimaliseren van de databank door het invoeren van nog ontbrekende gegevens. Belangrijk is ook dat het continu updaten en verbeteren van de databank wordt verdergezet. Van onschatbare waarde daarbij blijft de inzet van Hugo Thielemans die op vrijwillige basis zijn medewerking is blijven verlenen aan de databank. Daarnaast werden ook gelden van projecten ingezet.

Tegelijk hebben de diverse medewerkers van het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* zich het afgelopen jaar verder ingezet om het datamateriaal te gebruiken voor wetenschappelijke activiteiten. Dit resulteerde in onderzoeksprojecten, publicaties, de deelname aan een aantal wetenschappelijke congressen en het met succes verdedigen van twee doctoraten.

3.1. Publicaties

Tijdschriftartikels

Annaert Jan, Buelens Frans, Cuyvers Ludo, de Ceuster Marc, Deloof Marc, de Schepper Ann (2011), Are blue Chip Stock Market Indices good Proxies for all-shares market indices? The case of the Brussels Stock Exchange, *Financial History Review*, 18:3, p. 277-308

Annaert Jan, Buelens Frans (2011), Het Belgische beurswezen, 1935-2010, Bank- en financiewezen / Belgisch Financieel Forum. Studiecentrum voor het Financiewezen, 75:7-8, 420-429

Deloof Marc, van Overfelt Wouter (2011), Trade credit and bank relationships: evidence from pre-World War I Belgium, *Applied Economics*, 43:13, 1647-1655

Rommens An, Cuyvers Ludo, Deloof Marc (2011),- Dividend policies of privately held companies: stand-alone and group companies in Belgium, *European Financial Management*, 17:2

Research Papers

Deloof Marc, Vermoesen Veronique (2011), The value of bank relationships: evidence from Belgium at the start of the Great Depression, 37 p. (Research paper UA, Faculty of Applied Economics)

Boeken

Willems Hans, Buelens Frans (2011), Beurzen van België: een geschiedenis van het beurswezen, 1801-1867, Leuven: Universitaire Pers Leuven, 288 pp.

3.2. Presentaties op congressen, seminaries en studiedagen

Eind april werd te Parijs door onderzoekers van vrijwel alle Europese landen een tweedaagse workshop gehouden om na te gaan rond welke thema's een Europees onderzoeksproject zou kunnen aangevraagd worden. Ook werd een presentatie gegeven over de wijze waarop SCOB de data van de Beurs van Brussel verwerkt heeft. De afspraak werd gemaakt om in de toekomst verder samen te werken en, zodra zich een mogelijkheid aandient om op Europees niveau een project in te dienen, dit ook aan te grijpen. Volgende bijdragen werden door het SCOB geleverd bij de deelname aan het Intereuropese forum "EUROHISTOC 3" te Parijs (29-30 april 2011)

EURHISTOCK 3 – History of European Stock Exchanges:

1. Annaert Jan (2011), Market Integration. State of the Art.
2. Buelens Frans (2011), Data collection and sharing
3. Burhop Carsten en Deloof Marc (2011), Corporate Governance. State of the Art.

Voor meer informatie, consulteer de website:

<http://www.parisschoolofeconomics.eu/fr/actualites/eurhistock-conference-29-30-avril-2011/>

3.3. Deelname aan internationale onderzoeksgroepen

Het afgelopen jaar werd door het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs* samen met het *Centrum voor Bedrijfs geschiedenis* verder geparticipeerd in de werkzaamheden van de Europese onderzoeksgroep ("*The Performance of European Business in the 20th Century*") onder leiding van Youssef Cassis en uitgaande van de *London School of Economics*. Deze Europese onderzoeksgroep is gefocused op de performantie van bedrijven en organiseert daarrond een Europees vergelijkend onderzoek. Door Youssef Cassis werd de afspraak gemaakt dat dit zal resulteren in een boek, dat in 2012 uitgegeven zal worden bij Oxford University Press.

Naast deze Europese onderzoeksgroep participeert het SCOB ook in het project uitgaande van Elroy Dimson, Paul Marsh en Mike Staunton (*London School of Economics*) die naast het opstellen van de DMS databank jaarlijks een publicatie verzorgen, met een

uitgebreide analyse van de data van de belangrijkste (beurs)landen, waaronder die van België, aangeleverd door het SCOB. Een publicatie eerst uitgegeven onder de naam "*Millenium Book*" (daarna "*Triumph of the Optimists: 101 Years of Global Investment Returns*", momenteel "*Credit Suisse Global Investment Returns Yearbook 2011*").

Tenslotte werkt het SCOB sinds 2011 ook intensief samen met de Universiteit van Parijs waarbij het SCOB haar expertise ter beschikking stelt voor het uitwerken van een gelijkaardige databank (zoals ze bestaat binnen SCOB voor de Belgische beurs) voor de Franse beursdata. Met deze samenwerking werd een eerste stap gezet in de internationale samenwerkingsstrategie van het SCOB in de realisatie van een grote Europese onderzoeksgroep voor financiële gegevens.

3.4. Organisatie congressen en workshops

Het SCOB organiseerde in samenwerking met de Universiteit Utrecht de tweedaagse workshop "*Colonial Extraction in Congo and Indonesia*". Een aantal van de voorgestelde papers zullen in de loop van 2012 verschijnen in een boek uitgegeven door Routledge.

3.5. Doctoraten

In het afgelopen jaar werden aan de Universiteit Antwerpen twee nieuwe doctoraten met succes verdedigd:

1. Mihaela-Livia Ghita op het doctoraat: "*Business groups, political connections and institutions: a long-term analysis*" (2007-2010)" (promotor: Marc Deloof).
2. Lord Mensah op het doctoraat "*Cross-sectional predictability of stock returns: pre-world war I evidence*" (promotor: Jan Annaert)

Momenteel wordt er aan de Universiteit Antwerpen een doctoraat voorbereid dat gebruik maakt van SCOB-data:

Vermoesen Veronique werkt aan het thema "*Bank-firm relationships, corporate governance and corporate finance*" (promotor: Marc Deloof)

3.6. Uitgevoerde en uit te voeren projecten: een overzicht

Meerdere bijkomende projecten werden bekomen in de afgelopen jaren waarvan er al verschillende met succes bekroond werden:

1. Een FWO mandaat van aspirant aan de heer Hans Willems (Departement Geschiedenis) (promotor: Professor Greta Devos). Hans Willems promoveerde in 2006 tot Doctor in de Geschiedenis en is momenteel werkzaam als stafmedewerker op het FWO.
2. Een vierjarig FWO-project aan Professor Marc Deloof (TEW Faculteit) i.s.m. de Professoren Jan Annaert en Marc De Ceuster met als titel: "*De Financieringspolitiek van Belgische Beursgenoteerde Ondernemingen. Een langetermijnperspectief*". Dit resulteerde in het doctoraat van Wouter Van Overfelt begin 2008.
3. Een tweejarig BOF-NOI project (2002-2004) aan Professor Julien van den Broeck (TEW Faculteit) ("*Financieel-historische analyse van beursgerelateerde data van de Belgische spoorwegsector*"). Dit resulteerde in meerdere publicaties waaronder een boek over de beursgenoteerde spoorwegsector.
4. Een project van de Nationale Bank ter ontsluiting van de beurskrant "*Moniteur des Intérêts Matériels*" (promotor woordvoerder: Ludo Cuyvers)
5. Een tweejarig BOF-NOI project aan Professor Stefaan Marysse (TEW Faculteit) i.s.m. Professor Helma Houtman-Desmedt ("*Financieel-historische analyse van beursgerelateerde data van de Belgische bedrijven in Congo in de periode 1891-1960*").
6. Een vierjarig FWO project aan Professor Marc Deloof i.s.m. Professor Ludo Cuyvers rond "*Interlocking boards of directors and the accumulation of directorships: an investigation into the causes and consequences for the companies involved*" (2004-2007). Op basis van dit project behaalde An Rommens haar doctoraat begin 2008.
7. Een project op het mecenaat van de Nationale Bank (2006) rond de TOP-20 van de Belgische aandelen (1832-2005) (promotor woordvoerder: Ludo Cuyvers)
8. Een vierjarig FWO project (2007-2010) met als thema "*Voorspelbaarheid van financiële rendementen op lange termijn: robuustheidsonderzoek en invloed van institutionele veranderingen*" (promotor woordvoerder: Marc De Ceuster)
9. Een vierjarig FWO project aan Professor Marc Deloof i.s.m. Professor Ludo Cuyvers met als titel: "*Business groups, political connections and institutions: a long-term analysis*" (2007-2010). Op dit onderwerp promoveerde in 2011 Mihaela-Livia Ghita.
10. Een project op het mecenaat van de Nationale Bank (2011) rond het opstellen van een rendementsindex voor de Belgische overheidsobligaties (Jan Annaert en Marc Deloof)

4. Dienstverlening

Het Studiecentrum heeft naast een wetenschappelijke opdracht ook de opdracht een stuk dienstverlening naar de gemeenschap toe te verlenen, iets waartoe de Universiteit Antwerpen zich uitdrukkelijk geëngageerd heeft bij het afsluiten van de overdrachtsovereenkomsten met de beurzen van Antwerpen en Brussel.

In het afgelopen jaar deden net zoals voorheen meerdere instellingen of individuele personen een beroep op de diensten van het Studiecentrum. Zo werd er door meerdere thesisstudenten een beroep gedaan op stukken uit de (publiek toegankelijke) collectie van het *Studiecentrum voor Onderneming en Beurs*. Ook individuele vragen naar informatie kwamen op regelmatige tijdstippen binnen en konden steeds met goed gevolg beantwoord worden.

Financiering

Het Studiecentrum werd opgestart als gevolg van de toekenning van een (inmiddels afgelopen) vierjarig GOA-project.

Dank zij a) nieuwe projecten (zie hoger) en b) sponsoring kon een behoorlijke werking verzekerd worden. In het afgelopen jaar konden we (zoals steeds) beroep doen op onze trouwste sponsor, de *Association pour la défense des intérêts des détenteurs de fonds publics*. Geregeld overleg met de door deze vereniging aangestelde contactpersonen, de heer *Walter Van Glabbeek* daarin bijgestaan door de heer *Herman De Decker*, was voor beide partijen uiterst vruchtbaar. Dit maakt dat de continuïteit van het Studiecentrum door dit alles voor de komende jaren zeker verzekerd is. Last but not least konden we ook op de vrijwillige maar zeer waardevolle inzet van Hugo Thielemans rekenen.

Perspectieven

De afwerking van de databank wat betreft de aandelen en (Belgische) staatsobligaties heeft een niveau bereikt dat toelaat om verantwoorde berekeningen te maken. Zulks betekent ook dat de doelstellingen van het oorspronkelijke opzet van het project gehaald zullen zijn wat betreft het ontwerpen en invullen van een bruikbare databank. De verwerking van de bedrijfsobligaties hopen we in de loop van het jaar 2012 af te ronden. Een aantal optimaliseringsoperaties zal verder afgewerkt worden, dit jaar en de komende jaren.

Uiteraard is de databank voor het SCOB een middel tot het uitvoeren van studies en het realiseren van publicaties. Dit zal ook in het komende jaar worden verdergezet.

Het Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis

Het Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis (opgericht in 1971) werkt sinds 2009 actief samen met het SCOB. Het Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis werd in oktober 1971 gesticht in de schoot van het toenmalige Departement Geschiedenis van de UFSIA. Het centrum werd in de voorbije decennia achtereenvolgens geleid door Prof. Dr. R. Baetens, Prof. Dr. A. Thijs en Prof. Dr. G.Devos. Sinds 2009 is Prof. Dr. Helma De Smedt ervoor verantwoordelijk. Sinds Prof. dr.G. Devos in april 2008 met emeritaat ging, werd Prof. Dr. Helma De Smedt belast met de werking van het CBG. Gegeven dat het SCOB en het CBG min of meer op dezelfde materie werken werd besloten beide centra aan mekaar te linken. Voor een overzicht over de werking van het CBG zie <http://www.scob.be/>.

Praktische informatie i.v.m. het SCOB

STUDIECENTRUM VOOR ONDERNEMING EN BEURS,

UNIVERSITEIT ANTWERPEN, Middelheimlaan 1, 2020 Antwerpen (Lokalen A 041 t/m A 043),

website: <http://www.scob.be>

Voorzitter: Prof. dr. Jan Annaert (Universiteit Antwerpen, TEW Faculteit), Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen (tel.: 03-265 41 63; Email: Jan.Annaert@ua.ac.be)

Contactpersoon: Dr. Frans Buelens (tel.: 03-265 3 538) (Lokaal A 042), Middelheimlaan 1, 2020 Antwerpen (Email: frans.buelens@ua.ac.be)

Bankrekening (STUDIECENTRUM VOOR ONDERNEMING EN BEURS):

735-0079975-35 (Universiteit Antwerpen) met vermelding: DI 5512

Giften en legaten

Het SCOB heeft in het kader van de Universiteit Antwerpen ook de mogelijkheid om giften en legaten te ontvangen van personen en/of instellingen die wensen bij te dragen tot de reconstructie van het financieel verleden van het land.